

О. О. Назаренко,
студентка
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)
olena_kainitska@ukr.net

Формування культури поведінки молодших школярів засобами гуманітарних дисциплін

У статті розглядається потенціал гуманітарних наук для формування культури поведінки молодших школярів. Розглядається культура поведінки з різних аспектів. Обґрунтовується необхідність формування культури поведінки на уроках в початковій школі. Описується, які методи роботи використовують для формування культури поведінки на уроках української мови, Я у світі, літературного читання, англійської мови. Зауважується, який виховний потенціал мають інтегровані уроки.

Ключові слова: культура поведінки, гуманітарні дисципліни (українська мова, англійська мова, Я у світі, літературне читання).

На сьогоднішній день актуальним залишається питання формування культури поведінки молодших школярів, адже це основа, яка забезпечує входження дітей молодшого шкільного віку у суспільство, полегшує умови спілкування з оточуючими. Педагогам у процесі формування культури поведінки варто враховувати вікові та індивідуальні особливості учнів молодшого шкільного віку, адже це забезпечить високу ефективність цього процесу.

Проблема формування культури поведінки учнів молодшого шкільного віку засобами гуманітарних дисциплін висвітлена у працях В. Білоусової, А. Богданової, В. Горевої, О. Духновича, О. Кравець, А. Макаренка, В. Мацулевича, В. Сухомлинського, І. Харламова та ін.

Метою статті є висвітлення виховних можливостей гуманітарних дисциплін для формування культури поведінки учнів початкової школи.

Молодший шкільний вік, як жоден інший етап онтогенезу людини, багатий ресурсами, які слід вчасно виявити, підтримати і розвинути. Учні молодшого шкільного віку вирізняє особлива пластичність та вразливість, готовність сприймати і наслідувати, довіра до вчителя, природна допитливість та емоційність.

Культура поведінки – сукупність духовних цінностей, правил, норм, які регулюють характер взаємовідносин між людьми і слугують для того, щоб полегшити їх входження в суспільство, зробити умови спілкування з оточуючими приємними і зручними [1: 287]. Культура поведінки як риса особистості складається із знання правил поведінки, розуміння їх внутрішнього змісту, прагнення завжди додержуватися загальноприйнятих норм і звичок, виконувати ці правила у повсякденному житті. Вона ґрунтується на гуманізмі.

Проаналізувавши навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів 1-4 класи та підручники, виявили, що засобами формування культури поведінки молодших школярів є такі гуманітарні дисципліни, як читання, українська мова, «Я у світі», англійська мова.

На уроках української мови в початкових класах учні виконують вправи виховного характеру. Крім матеріалу мовного, мовленнєвого характеру, школярі засвоюють правила поведінки, у них формуються позитивні моральні якості. Наприклад, у підручнику за 3 клас міститься вправа, у якій за малюнком учні мають скласти невеличку розповідь «У бібліотеці», використовуючи подані у вправі словосполучення. Така вправа не тільки розвиває комунікативні навички молодших школярів та їх творчість, але й сприяє засвоєнню правил поведінки у бібліотеці.

Сучасні підручники з літературного читання містять безліч творів морального характеру. Наприклад, програмою передбачено вивчення школярами оповідання В. Сухомлинського «Покинуте кошеня». Це оповідання виховує у школярів почуття доброти, відповідальності, формує вміння діяти.

Широкий спектр для формування культури поведінки молодших школярів містить дисципліна «Я у світі» [2]. Метою цього предмета є особистісний розвиток учня, формування його соціальної і життєвої компетентностей на основі поетапного засвоєння соціального досвіду, який охоплює загальнолюдські, загальнокультурні і національні цінності, соціальні норми, громадянську активність, практику прийнятої в суспільстві поведінки, толерантного ставлення до відмінностей культур, традицій, різних точок зору.

Формування культури поведінки відбувається на кожному уроці, адже це передбачено змістом навчального матеріалу. А у 4 класі передбачено вивчення теми «Культура поведінки». Цей курс також передбачає розв'язання ситуацій морального змісту, а також виконання практичних завдань

типу: моделювання різних соціальних ролей, розв'язання прогностичних задач «Що буде, якщо...».

Засобом формування культури поведінки є різні дидактичні ігри, які вчитель використовує на уроках, на перервах, на групі продовженого дня. Наприклад, гра «Закінчи речення» передбачає продовження учнями речень, початки яких зачитує вчитель, ці речення носять моральний характер:

- У тролейбусі слід...
- До старших людей потрібно звертатися...

Вивчення англійської мови виховує в учнів культуру спілкування. Найбільш ефективно це відбувається під час діалогічного мовлення школярів. Крім того, самі теми для спілкування має виховний характер.

Використання казки на уроці англійської мови, казкотворча робота не тільки збагачують словниковий запас учнів, учать учнів правильно будувати речення, а й посідають особливе місце у розвитку уяви, образності мислення, емоційному, розумовому, морально-естетичному вихованні учнів початкових класів [3: 54]

Інтегровані уроки сприятимуть посиленню виховного впливу уроків англійської мови, сприятимуть розвитку молодших школярів.

На будь-якому уроці гуманітарної дисципліни доцільною є робота з прислів'ями та приказками, адже у них втілена глибока мудрість українського народу. Саме прислів'я та приказки є ефективним засобом формування культури поведінки, адже у них міститься усе різноманіття правил поведінки.

Отже, найкращими засобами для формування культури поведінки молодших школярів є засоби гуманітарних дисциплін (читання, українська мова, я у світі, англійська мова). Але варто пам'ятати, що особистість педагога відіграє велике значення у вихованні та навчанні дітей, зокрема і під час формування культури поведінки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. - К.: Либідь, 1997. - 375с.
2. Басюк Н. А. Почуття відповідальності в учнів 1-4 класів: засади виховання: навчально-методичний посібник / за проф.. Левківського М. В. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. – 159 с.
3. Роман С.В., Коломінова О.О. Виховний потенціал предмета “Англійська мова” у початковій школі // Іноземні мови. – 2002. – № 4. – С. 52-56.

Nazarenko O. O. The formation young learners' culture behavior at the humanitarian lessons.

The research deals with the problem of the formation young learners' culture behavior at the humanitarian lessons. The material of the research is important for elementary school teachers.

The scientific method used teaching to junior pupils as wide opportunities for solving the problems of moral, cultural, physical education. The results obtained positive dynamics. The conclusions are positive, young schoolchildren raised their levels of culture behavior.

Key words: culture behavior, humanitarian lessons.